

Activerende werkvormen voor leeslessen

De publicatie *Activerende lees- en schrijflessen* (SLO, 2008) beschrijft uitvoerig een aantal werkvormen om het leesonderwijs activerend en afwisselend te laten plaatsvinden. In de later verschenen publicatie voor de Stichting NOB (www.stichtingnob.nl/mmbase/attachments/4447372) is een kortere beschrijving beschikbaar, waaruit hieronder geciteerd wordt.

Vijf tips voor een activerende les

Tip 1: Hou het lestempo hoog Een hoog lestempo houdt de leerlingen scherp. Geef liever iets te weinig tijd voor het uitvoeren van een opdracht dan te veel tijd.

Tip 2: Varieer met korte lesactiviteiten Voor een actieve werkvorm geldt hetzelfde als voor iedere werkvorm: als het te lang duurt, verveelt de werkvorm en verslapt de aandacht. Twee richtlijnen:

- Plan lesactiviteiten van maximaal een kwartier.
- Zorg binnen een les voor afwisseling tussen werkvormen: actief-passief, alleen-samen, lezen-schrijven.

Tip 3: Streef in een les naar een volledig leerproces In een leerproces wisselen volgens Kolb idealiter vier leerfasen elkaar af: ervaren, reflecteren, conceptualiseren en toepassen. Er zijn ook andere indelingen mogelijk, bijvoorbeeld:

- onthouden – begrijpen – integreren – toepassen (S. Ebbens)
- input – reproductie – geleide toepassing – transfer (oefentypologie Neuner)

Check telkens of de les een of meer van deze leerfasen bevat.

Tip 4: Herinner voortdurend aan de theorie De theorie uit de lesmethode speelt een noodzakelijke rol bij activerende lees- en schrijflessen. Leerlingen hebben een gemeenschappelijk begrippenapparaat nodig om inzicht te krijgen in hun lees- en schrijfvaardigheid. Dankzij dit inzicht kunnen ze gericht verder leren en beter worden.

Tip 5: Blijf ook zelf actief Activerende lessen zijn niet alleen voor de leerling actief, ook de docent is voortdurend actief. De docent begeleidt niet alleen het proces (door zelf vragen te stellen en die van leerlingen te beantwoorden), maar zorgt ook voor de directe koppeling met de theorie uit de methode.

Activerende leeslessen

1 Maak de leesles echt

Leesopdrachten kunnen op vijf manieren echter worden gemaakt voor leerlingen. Het doel hiervan is om de betrokkenheid van de leerling te stimuleren.

Beoordeel de leeslessen door ze te screenen op onderstaande vijf echtheidscriteria. Voeg echtheid toe als dat volgens u nodig is.

Suggestie 1: Echte bronnen

- Laat de leerlingen teksten kiezen die via internet te raadplegen zijn, en waarmee leeftijdgenoten in Nederland doorgaans in aanraking komen:

• www.davindi.nl	zoekprogramma van Kennisnet met geschikte bronnen voor scholieren tussen 12 en 18 jaar
• www.spitsnieuws.nl	actueel nieuws op niveau B2
• sites van tijdschriften	hobbybladen (auto's, mode, techniek, muziek, computers), rtv-gidsen of gratis magazines met infotainment (Etos, Mediamarkt, Spoor, CJP)

Suggestie 2: Echte keuzevrijheid

- De leerling kiest zelf een interessante tekst uit. De tekst moet in omvang en moeilijkheid lijken op de tekst in de methode die vervangen moet worden.
- De leerling kiest alleen de vragen bij een tekst die hij lastig vindt.
- De leerling stelt vragen aan de tekst die hij zelf belangrijk vindt.

Suggestie 3: Echte problemen

- Sluit in de tekstkeuze aan bij de actualiteit en vermijd teksten die inhoudelijk verouderd zijn.
- Kies teksten die leerlingen gezien hun leeftijd in het dagelijks leven moeten kunnen lezen. Dat kan een tekst zijn over de verplichte identiteitskaart, een brochure van de IB-groep, of arbeidsvoorwaarden voor hun leeftijd.

Suggestie 4: Echte producten

- Zorg ervoor dat het lezen van de tekst tot een voor anderen zichtbaar product leidt, bijvoorbeeld een discussie, PowerPoint of advies. Leerlingen hebben de inhoud van de tekst nodig om hun product te kunnen maken.
- Leerlingen kiezen artikelen voor een themakrant die onder belangstellenden wordt verspreid, in of buiten de school.
- Bewerk de tekst tot een geschikte tekst voor een schoolkrant. Beschrijf de tekst in 50 woorden en plaats er een passende foto bij.
- Reageer op een tekst in ongeveer 100 woorden waarbij je de tekst kort samenvat, je mening geeft en argumenten gebruikt. Vergelijk je reactie met die van klasgenoten.

Suggestie 5: Echt publiek

- Geef twee leerlingen de opdracht om de tekst met vragen met de rest van de klas te bespreken. De docent trekt zich terug als luisteraar.
- Laat de producten bij suggestie 4 lezen en waarderen door klasgenoten, mits er voldoende leerlingen met hetzelfde niveau zijn.

2 Stimuleer een gesprek over de tekst

Hoe kun je de concentratie van de leerlingen op een hoog niveau houden als ze niet gemotiveerd zijn voor de inhoud? Maak er een spel van.

De suggesties in deze paragraaf betrekken andere taalvaardigheden dan alleen de leesvaardigheid, zodat er meer interactie in de lessen ontstaat.

Suggestie 1: Denken-delen-uitwisselen

Gebruik denken-delen-uitwisselen om de voorkennis en eigen ervaringen van leerlingen te activeren. Ook kan het onderwerp van de tekst, zonder de tekst eerst te raadplegen, in vogelvlucht worden verkend.

Stap 1 Denken: Geef minimaal tien seconden tot enkele minuten bedenktijd per vraag. Bijvoorbeeld:

- Wat is het onderwerp?
- Wat weet je zelf al over dit onderwerp?
- Uit welke onderdelen bestaat dit onderwerp?
- Wat verwacht je over dit onderwerp te lezen in deze tekst?

Stap 2 Delen: Laat de leerlingen in tweetallen het antwoord uitwisselen en bespreken.

Stap 3 Uitwisselen: Vraag een leerling om een antwoord. Laat een andere leerling reageren op het antwoord.

Suggestie 2: Hardop voorlezen en denken

Laat leerlingen hardop lezen én denken. Zo worden ze zich bewuster van hun eigen leesvaardigheid. Ook maken ze kennis met succesvolle strategieën van anderen.

Geef deze instructie aan een leerling:

- Lees een alinea hardop voor.
- Noem het onderwerp van de alinea (max. 3 woorden). Leg uit hoe je dat hebt ontdekt.
- Noem de hoofdgedachte van de alinea (één zin) en leg uit hoe je dat hebt ontdekt.
- Voorspel wat er volgens jou in de volgende alinea staat. Je hoeft het niet goed te zeggen.
- Een volgende leerling doet hetzelfde met de volgende alinea.
- Herhaal dit tot de hele tekst is behandeld.

Suggestie 3: Genummerde hoofden

De werkvorm genummerde hoofden dwingt leerlingen om het in tweetallen eens te worden over de antwoorden op tekstvragen. De werkvorm kan ook in grotere groepen worden uitgevoerd.

Stap 1 Nummeren: Geef per tweetal een leerling het nummer: 1 of 2.

Stap 2 De opdracht: Leerlingen bespreken in tweetallen de antwoorden. Benadruk twee dingen:

- Je moet het samen eens worden over de antwoorden op de tekstvragen.
- Bieden kunnen na afloop het antwoord op alle vragen uitleggen.

Stap 3 Nummer noemen: Noem per groep een nummer (in dit geval 1 of 2) en laat de leerling met dit nummer het antwoord geven.

Suggestie 4: Check-in-duo's

De werkvorm check-in-duo's maakt snel duidelijk welke tekstvragen moeilijk zijn voor de leerlingen. Behandel alleen deze moeilijke vragen klassikaal. Deze werkvorm is vooral handig in grotere klassen en minder van toepassing voor NTC-onderwijs.

Stap 1 Individueel: Geef de tekst met vragen en laat de vragen individueel beantwoorden.

Stap 2 Check-in-duo's: Laat de leerling het antwoord met een klasgenoot vergelijken. Zoek samen het goede antwoord. Geef niet direct een antwoordenblad, zodat leerlingen gedwongen worden tot overleg.

Stap 3 Check-in-de-klas: Bespreek de vragen waarover de meeste duo's het niet eens zijn geworden. Inventariseer per vraag hoeveel leerlingen twijfelen aan het goede antwoord.

Variant: turf het aantal leerlingen met een probleem

- Turf per vraag op het bord hoeveel leerlingen deze vraag moeilijk vonden.
- Laat leerlingen in groepen hun moeilijke vragen bespreken en oplossen.
- Controleer welke vragen nog steeds moeilijk gevonden worden.
- Bespreek deze moeilijke vragen klassikaal.

Suggestie 5: Zoek hulp in de klas

Als er sprake is van drie of meer leerlingen met dezelfde leestekst, kan ook deze suggestie van pas komen. De leerling gaat op zoek naar een klasgenoot met hetzelfde probleem. Dat gebeurt door iedere vraag te markeren met een +, een – of een ?

Stap 1 Markeren: De leerling markeert zijn antwoorden op drie manieren:

- een plus (+): de leerling weet zeker dat het antwoord goed is
- een min (-): de leerling weet zeker dat het antwoord fout is
- een vraagteken (?): de leerling weet niet zeker of het antwoord goed is

Stap 2 Zoek hulp: Leerlingen zoeken klasgenoten met een ? bij dezelfde vraag. Ze overleggen samen tot ze een + kunnen invullen. Dit herhalen ze tot de meeste vraagtekens weg zijn.

Stap 3 Nabespreking: Bespreek klassikaal de vragen na waarbij veel leerlingen een min (-) hebben genoteerd. Leerlingen met een plus bij deze vraag, leggen hun antwoord uit aan de klas, onder begeleiding van de docent.

Suggestie 6: Bedenk en beantwoord de kernvraag

Per alinea formuleert een leerling of een tweetal de kernvraag van de schrijver. Een andere leerling of een ander tweetal benoemt per alinea de kern van deze alinea. Als het goed is, is de kern het antwoord op de kernvraag.

Stap 1 Indelen: Wijs leerlingen/tweetallen aan die de kernvraag gaan formuleren. Wijs evenveel leerlingen/tweetallen aan die de alineakern gaan benoemen per kernvraag.

Stap 2 Uitvoeren: De kernvraag- en alineakern-leerlingen formuleren respectievelijk de kernvragen en de alineakernen.

Stap 3 Vergelijken: Een kernvraag-leerling en een alineakern-leerling leggen kernvraag en alineakern naast elkaar. De alinea's waarbij kernvraag en alineakern verschillen worden genoteerd.

Stap 4 Verschillen bespreken: De geïnventariseerde alinea's waarbij kernvraag en alineakern niet overeenkwamen, worden gezamenlijk besproken.

Suggestie 7: De expertwerkvorm

Leerlingen worden expert in een gedeelte van de tekst. Verdeel de tekst in delen: twee delen bij tweetallen, drie delen bij drietallen enzovoort. Ook de vragen kunnen verdeeld worden.

Stap 1 Tekst en/of vragen verdelen in gelijke delen: Verdeel de tekst en/of vragen in minimaal twee tot maximaal vijf gelijke delen.

Stap 2 Groep samenstellen: Geef per groep elke leerling een eigen deel. Afhankelijk van de verdeling van de tekst en/of vragen zijn dat twee tot maximaal vijf groepen.

Stap 3 Bestuderen: Geef voldoende tijd en rust om het tekstdeel en/of de vragen te bestuderen.

Stap 4 Kennis delen: De leerling mag vragen stellen over het tekstdeel dat hij nog niet gelezen heeft, als dat nodig is om zijn eigen tekstdeel beter te begrijpen. Vraag vervolgens de leerlingen om ieder zijn tekstdeel aan de ander(en) te presenteren. Benadruk dat aan het eind ieder groepslid geacht wordt alles te weten.

Stap 5 Controleren: Bespreek klassikaal de vragen en laat per groep een willekeurige leerling de vraag beantwoorden en uitleggen.

3 Maak de leestekst kort

Het is moeilijk een lange tekst te overzien en te doorgronden. Dat leidt tot zowel onzekerheid als overbelasting van het werkgeheugen. In deze paragraaf geven we enkele suggesties om deze onzekerheid en overbelasting te verminderen.

Suggestie 1: Elke leerling wordt eigenaar van één alinea

Wijs iedere leerling één alinea toe die hij intensief gaat lezen. De rest van de tekst leest de leerling verkennend.

Stap 1 Alinea's verdelen: Iedere leerling krijgt een alinea. Alternatief: leerling kiest zelf een belangrijke alinea, maar dan moeten wel alle alinea's verdeeld worden.

Stap 2 Samenvatten: Leerlingen vatten de alinea's een voor een samen.

Stap 3 Vragen beantwoorden: Leerling beantwoorden de vragen bij de tekst.

Stap 4 Nabespreken: Leerlingen die een alinea intensief hebben gelezen, zijn vraagbaak voor alle vragen die op deze alinea betrekking hebben.

Suggestie 2: Oefen met teksten tot 500 woorden

Examenteksten maar ook oefenteksten in de methodes bevatten vaak meer dan 1000 woorden. Oefen eerst succesvol met teksten tot 500 woorden, het liefst met een herkenbare inleiding, een duidelijke alineaopbouw, tussenkopjes en illustraties. Laat de leerlingen wennen aan de structuur van een tekst.

Stap 1: Lees de tekst oriënterend. Wat is de tekstsoort?

Stap 2: Lees de tekst globaal. Wat is het onderwerp?

Stap 3: Lees intensief. Wat is de hoofdgedachte?

Stap 4: Beantwoord deze vraag: hoe is de tekst opgebouwd?

Suggestie 3: Lees alleen de inleiding en de conclusie

Leerlingen lezen een lange tekst eerst oriënterend. Daarna lezen ze alleen de inleiding en het slot intensief. Geef vervolgens leerlingen een van deze opdrachten:

- Vat de hoofdgedachte van de tekst samen in maximaal drie zinnen.
- Beantwoord zoveel mogelijk vragen op basis van de tekstkennis die je nu hebt. Hoeveel vragen blijven er daarna nog over?
- Beschrijf wat voor tekstinhoud je verwacht tussen de inleiding en het slot.

4 Speel met vragen bij een tekst

Welke soorten vragen komen leerlingen tegen bij teksten op school? Door de vraagsoorten te herkennen, ontdekken leerlingen sneller en beter waar ze goed in zijn. En wat nog beter kan.

Suggestie 1: Analyseer de vragen bij de tekst

Leerlingen ontdekken zelfstandig verschillende categorieën van vragen bij teksten. Ze delen de vragen zelfstandig in in een aantal categorieën.

Stap 1 Vragen uitdelen

Laat leerlingen de vragen bij twee of drie teksten uit de methode zien. Laat de leestekst niet zien.

Stap 2 Categoriseren

Leerlingen delen iedere vraag in een categorie in. Ze bedenken zelf de vraagsoorten, bijvoorbeeld:

- onderwerp benoemen: kopjes geven aan alinea's en/of tekstdelen
- hoofdgedachte weergeven
- tekstsoort benoemen
- schrijversdoel benoemen
- tekstrelaties herkennen: verwijzingen, oorzaak-gevolg, reden, probleem-oplossing
- betekenis van tekstdelen (titel, tussenkopje, zin, alinea)

Stap 3 Kijk en vergelijk

Vergelijk categorieën van vragen met elkaar. Bijvoorbeeld:

- Welke vraagsoorten komen voor?
- Welke soort komt het meeste voor?
- Welke soort vind je het moeilijkst, welke het makkelijkst?

Stap 4 Concluderen

Leerlingen geven aan welke vraagsoorten zij moeilijk vinden. Na het maken van bijvoorbeeld twee teksten met vragen concludeert iedere leerling zelfstandig welke vragen hij meer moet/wil oefenen.

Suggestie 2: Bedenk zelf vragen bij de tekst

Leerlingen formuleren zelf vragen bij een tekst. De vragen zijn zo goed mogelijk verspreid over de hele tekst.

Stap 1 Tekst uitdelen: Deel een tekst uit, bijvoorbeeld een tekst uit een leesexamen, bij voorkeur met regel- en alinea-nummering.

Stap 2 Vragen bedenken: Geef de leerlingen de volgende opdracht:

- Bedenk tien vragen bij de tekst.
- Verdeel de vragen over de hele tekst.
- Zorg voor afwisseling in de vragen: open vragen, gesloten vragen, meerkeuzevragen.

Stap 3 Vragen indelen: Laat de leerlingen hun vragen indelen in vraagsoorten.

Stap 4 Vragen zelf beantwoorden en verbeteren: Geef de opdracht de eigen vragen te beantwoorden en eventueel te verbeteren.

Stap 5 Antwoorden noteren: Iedere leerling noteert de correcte antwoorden bij zijn vragen.

Suggestie 3: Bedenk per vraagsoort een eigen vraag bij de tekst

Leerlingen formuleren per vraagsoort een of meer eigen vragen bij een tekst uit de methode. Na afloop vergelijken ze hun vragen met die van de methode.

Stap 1 Tekst uitdelen: Deel een leestekst uit, bij voorkeur met regel- en/of alineanummering.

Stap 2 Vragen bedenken per vraagsoort: Geef aan bij welke vraagsoort leerlingen zelf vragen moeten bedenken.

Stap 3 Kijk en vergelijk: Leerlingen vergelijken in tweetallen elkaars vragen:

- Past de vraag bij de vraagsoort?
- Geeft de tekst antwoord op de vraag?

Stap 4 Vragen verbeteren: Leerlingen verbeteren hun vragen naar aanleiding van stap 3.

Stap 5 Antwoorden noteren: Iedere leerling noteert de correcte antwoorden bij zijn vragen.

Suggestie 4: Beantwoord elkaars vragen

Leerlingen maken vragen bij een tekst. Verzamel alle vragen en kies een aantal vragen uit die door alle leerlingen gemaakt moeten worden.

Stap 1 Vragen bedenken: Leerlingen bedenken ieder een aantal vragen bij een leestekst. Zij noteren het juiste antwoord bij iedere vraag.

Stap 2 Vragen selecteren: Selecteer zelf minimaal zes, maximaal twaalf vragen bij de tekst.

Stap 3 Vragen beantwoorden: Leerlingen beantwoorden de gekozen vragen.

Stap 4 Vragen en antwoorden bespreken: Leerlingen vergelijken hun antwoorden met die van de makers van de vragen.

Suggestie 5: Werk samen aan een beter resultaat

Leerlingen leggen in twee ronden een leestoets af, eerst individueel, daarna in tweetallen. In de tweede ronde kunnen de leerlingen door samenwerking en overleg hun cijfer met maximaal een punt verhogen.

Stap 1 Becijferen: Beoordeel de toets volgens het correctiemodel en geef iedere leerling een cijfer.

Stap 2 Indelen: Deel leerlingen in tweetallen in: één leerling met een hoog cijfer, één leerling met een minder hoog of laag cijfer. Leerlingen weten niet welk cijfer zij hebben gescoord.

Stap 3 Hardop opnieuw maken: Geef aan dat iedere leerling maximaal één extra punt bovenop zijn eerste cijfer kan krijgen als alle antwoorden van een tweetal goed zijn. Als er bijvoorbeeld 8 antwoorden van de 10 goed zijn, krijgt iedere leerling 8/10 punt (acht tiende of 0,8) extra. Leerlingen maken dezelfde toets nog een keer, maar nu in overleg met hun medeleerling. Elk tweetal levert aan het eind één antwoordblad in.

Stap 4 Tweede correctie: Leerlingen leveren hun toets in die voor de tweede keer wordt nagekeken. Het eerste cijfer van elke leerling wordt verhoogd met de bonus uit de tweede correctie (het groepsresultaat).

Stap 5 Nabespreking: Leerlingen ontvangen hun eindcijfer. Bespreek de vragen die de meeste leerlingen ook in tweede instantie fout beantwoordden.

5 Lees zonder tekst: het leesapparaat

Het Leesapparaat is een werkvorm waarbij leerlingen actief vragen stellen aan een tekst en in tweetallen leren door te observeren: ze verbeteren minder succesvolle aanpakken en komen zo tot een steeds betere aanpak.

De werkvorm *Het leesapparaat* is ontwikkeld door Gert Rijlaarsdam. De aanduiding 'leesapparaat' verwijst naar de leerling die de tekst voor zich heeft en die geïnterviewd wordt door een leerling die de tekst niet ziet. Het leesapparaat interpreteert of analyseert de tekst niet maar voert zo letterlijk mogelijk de opdracht uit van de interviewer.

Doel van de werkvorm is dat leerlingen niet een gewone vraag aan de tekst gaan stellen maar een 'ideale' vraag. Bijvoorbeeld:

Gewone vragen

- Wat is het onderwerp?
- Wat is de hoofdgedachte?
- Wat gebeurt er in het verhaal? (een slechte vraag aan het leesapparaat!)
- Wat is de titel?
- Wie / Wat speelt de belangrijkste rol in het artikel?

Ideale vragen

- Worden in de tekst namen en/of jaartallen genoemd?
- Wat is de bron van de tekst?
- Lees de eerste en laatste zin van elke alinea.
- Staan er schuingedrukte, dikgedrukte etc. woorden /zinnen?

Schematisch ziet een mogelijke aanpak er als volgt uit (drie lessen):

Stap 1 Stel maximaal tien vragen over de tekst: Iedere leerling formuleert maximaal tien vragen om erachter te komen wat er in een tekst staat.

Stap 2 Werken in tweetallen: De ene leerling krijgt de tekst te zien (deze leerling is 'het leesapparaat'), de andere leerling is de interviewer. De interviewer stelt zijn tien vragen (10 minuten) en maakt met behulp van de antwoorden van de andere leerling een samenvatting (5 minuten).

Stap 3: Draai de rollen om: Interviewer en leesapparaat wisselen van rol en voeren stap 2 uit met een andere tekst.

Stap 4 Pas de tien vragen aan: Alle leerlingen passen hun vragenlijst aan op basis van de opgedane ervaringen, als huiswerk of in de les.

Stap 5 Vorm een ander tweetal (indien mogelijk): Doorloop stap 2, 3 en 4 opnieuw met telkens een ander tweetal en een andere tekst, net zo lang tot er een ideale vragenlijst ontstaat.

Stap 6 Demonstreer en observeer: Sluit de leesapparaatlessen af door een tweetal met hun ideale vragenlijst een nieuwe tekst te laten verkennen. Bij een voldoende groepsgrootte observeren en evalueren de overige leerlingen: welke vragen zijn vooral succesvol?

6 Actieveer en varieer met methodes

Hoe kun je de genoemde activerende werkvormen succesvol toepassen in leeslessen uit de methode Nederlands? Drie voorbeelden laten zien hoe zo'n les er in de praktijk uit kan zien. In het lesschema zijn deze suggesties gecursiveerd.

Voorbeeld 1 Nieuw Topniveau

Methode: Nieuw Topniveau, vwo 5-6, Thieme Meulenhoff, 2007, pagina 124-128

Tekst en opdracht: Leerlingen krijgen de opdracht om de tekst *Op weg naar minder* uit de Volkskrant te lezen (ca. 1600 woorden), de vragen te beantwoorden en de opdrachten te maken. In totaal zijn er 16 vragen en opdrachten.

Min.	Activiteit
0-10	Iedere leerling leest ongeveer de helft van de tekst: Leerling A: alinea 1 t/m 10 Leerling B: alinea 11 t/m 20 Iedere leerling noteert bij iedere alinea de kernzin. <i>Suggestie: expertwerkvorm</i>
10-15	Elke leerlingen vat zijn gelezen alinea's samen aan de hand van de kernzinnen. <i>suggestie: expertwerkvorm</i>
15-30	Beantwoord individueel de vragen.
30-40	Genummerde hoofden: in tweetallen antwoorden uitwisselen en controleren. <i>suggestie: genummerde hoofden</i>
40-50	Bespreking van alleen de moeilijke vragen. <i>suggestie: check-in-duo's</i>

Voorbeeld 2 Taaldomein

Methode: Taaldomein, 2^e fase vwo 2, EPN, 2004, pagina 15-18

Tekst en opdracht: Leerlingen krijgen de opdracht om een gecompliceerd betoog, de tekst *Onsterfelijkheid bereiken is onmogelijk* naar Alexander von Schmid te analyseren. De tekst bevat ca. 1200 woorden. In opdracht 10 lezen de leerlingen de tekst en maken ze aantekeningen in de tekst; in opdracht 11 wordt een driekolommenschema gemaakt om de standpunten en argumenten te ordenen; in opdracht 12 vergelijken leerlingen elkaars schema's.

Min.	Leerlingactiviteit
0-15	Leerlingen werken in tweetallen samen. De ene leerling heeft wel de tekst voor zich ('het leesapparaat'), de andere niet ('de interviewer'). De interviewer stelt maximaal tien vragen om de structuur van het betoog te achterhalen. De leerling met tekst geeft antwoord met behulp van de tekst. De interviewer noteert vraag en antwoord. <i>Suggestie: lezen zonder tekst: het leesapparaat</i>
15-20	Kies samen uit de tien vragen de drie beste vragen. Leg elkaar uit waarom deze drie vragen de beste vragen zijn. Bespreek welke vragen een lezer helpen om een (gecompliceerd) betoog te analyseren. <i>Suggestie lezen zonder tekst: het leesapparaat</i>
20-35	Opdracht 10: lees tekst 2 en beantwoord vraag a t/m f
35-45	Opdracht 11: maak een driekolommenschema
45-50	Opdracht 12: vergelijk de schema's in tweetallen

Voorbeeld 3 Nieuw Nederlands

Methode: Nieuw Nederlands, havo 4/5, Wolters-Noordhoff, 2007, pagina 30-31

Tekst en opdracht: Leerlingen krijgen de opdracht om de tekst *Popsmaak krijg je vooral van je moeder* uit NRC Handelsblad (ca. 1000 woorden) eerst oriënterend (onderwerp en hoofdgedachte vaststellen) en daarna intensief te lezen (12 woorden van hun betekenissen voorzien) vervolgens 15 vragen over de tekst te beantwoorden.

Min.	Activiteit
0-3	Iedere leerling maakt individueel twee opdrachten: <ul style="list-style-type: none"> • Maak een top 3 van je favoriete muziekgenres. • Hoe is jouw muzieksmaak ontstaan? <i>Suggestie: echte problemen</i>
3-5	Opdracht A1 en 2: lees tekst 3 oriënterend en stel onderwerp en hoofdgedachte vast. Controleer je antwoord in tweetallen. >> 3.2, suggestie 4: <i>check-in-duo's</i>
5-20	Opdracht B3: lees tekst 3 intensief. Zoek de betekenis op van drie woorden (van totaal 12 woorden) die jij het belangrijkste vindt om de tekst beter te begrijpen. <i>suggestie: echte keuzevrijheid</i>
20-25	Laat de leerlingen de volgende zin invullen en afmaken: "Mijn favoriete muziekstijl is ... en volgens de auteur van de tekst heb ik dan de volgende eigenschappen: .... Dat klopt in mijn geval <i>wel / niet / een beetje</i> ." <i>Suggesties: echte problemen, echte producten, echt publiek</i>
25-40	Beantwoord individueel de vragen C 1 t/m 14 en D15.
40-50	Check-in-duo's van de antwoorden. Alleen bespreking van de moeilijke vragen. <i>Suggestie: check-in-duo's</i>
thuis	Leerlingen vatten de strekking van de tekst kort samen voor hun ouders. Ze beantwoorden met hun ouder(s) de vraag in hoeverre de eigen muzieksmaak is beïnvloed door de muziek die thuis werd of wordt gedraaid. <i>Suggesties : echte producten, echte problemen, echt publiek</i>

